

Introduktion till den finländska folktraditionen

Finnish Folklore är en introduktion till den finländska folktraditionen och forskningen om den, avsedd för den internationella publiken. Boken baserar sig på Leea Virtanens verk *Suomalainen kansanperinne* (SKS 1988) och har i viss mån modifierats både med avseende på struktur och innehåll. Bokens andra författare, Thomas DuBois har haft som sin främsta uppgift att ta den internationella läsekretsens behov i betraktande. Boken består av fem delar som alla utgör relativt självständiga helheter.

Den första delen fungerar som inledning till boken och tar upp folkloristikens faser och den folkloristiska forskningstraditionen i Finland. Lönnrot och

hans gelikar behandlas utförligt, liksom kalevalatraditionens betydelse för nationalstatsideologin. I den i sig utmärkta inledningen saknade jag en grundligare presentation av det moderna forskningsfältet och de mest centrala forskarna. Man får lätt intrycket av texten att kalevalatraditionen fortfarande är i blickfånget för all forskning, vilket ger en onödigt ensidig bild av den finländska forskningen.

Den andra delen studerar regionala och etniska kulturer i Finland. Jag har inget att invända mot kärnan i texten, för den ger en grundläggande beskrivning av bland annat karelare, savolaxare och finlandssvenskar. En liten brist är dock att boken

åsidossatt invandringen på 1990-talet, med undantag av ingermanlåndarna. Diskussionen om etnicitet och multikulturalitet i dagens Finland handlar om somalier, kurder, vietnameser och andra invandrare, och inte så mycket om romer och finlandssvenskar. Även om invandringen i dag är liten sedd ur ett europeiskt perspektiv, är jag säker på att invandringen som ökat under 1990-talet har gett många kollektiva kulturerefarenheter i det moderna Finland.

Del tre och fyra i boken bildar en historisk del. Del tre presenterar liv, seder, trosföreställningar och fester i det förmoderna bondesamhället och del fyra tar upp motsvarande teman i det moderna industri- och servicesamhället. De här båda delarna är väl sammanlänkade med varandra även på den teoretiska nivån, där moderniseringsprocessen utgör den styrande och förklarande mekanismen. Förändringen av samhörighetskänslan överdrivs inte, vilket ofta görs inom sociologin, utan man konstaterar att traditionen fortsätter alla förändringar till trots. I stället är det den nya kommunikationsteknologin och de nya massmedierna och deras dramatiskt förändrade roll som traditionsförmedlare, som tillsammans med andra samhällseliga förändringar utgör en bakgrund till den moderna, mer individcenterade samhällsordningen.

Studiet av bondesamhället och det moderna samhället hade säkert öppnat sig bättre för läsaren, om författarna hade använt sig av en tydlig modell, med vilken de enkelt kunde ha visat hur olika förändringar har lett till spridning och uppspjälkning av traditioner. Samtidigt hade de också framhållit den fortgående aspekten i förändringen. Den uppmärksamma läsaren lägger exempelvis märke till hur det tryckta ordet redan i det förmoderna samhället hade en stor betydelse, en betydelse som växte vartefter läskunnigheten ökade. Många internationella influenser kom allt snabbare redan till den traditionella och förment enhetliga kulturen. Frön till de stora förändringarna har funnits förvånansvärt länge i Finland. Med detta i åtanke undviker man att överbetona förändringen och man klarar av att anpassa även en förändring som åstadkommit av ett nytt informationstekniskt medium (som till exempel radio och TV).

I framställningen av nutida tradition saknade jag också något slags koppling till diskussionen om post- eller senmodern kultur samt en utveckling av begreppet 'tradition'. En folklorist har möjlighet att rikta nödvändig uppmärksamhet på individualiseringen i kulturen och på förändringar i samhället. Då det nu är så trendigt att lyfta fram hybridtänkandet inom kulturen i förhållande till essentialistiska och statistiska kulturuppfattningar, kunde detta hybridtän-

kande belysa förhållandena också mellan bonde- och servicesamhället. Fastän boken utkom år 2000 nämns inte till exempel mobiltelefonlore med ett enda ord, även om det är fråga om ett mycket centralt fenomen i den nutida kulturen. Kanske utelämnandet av detta och den tidigare nämnda invandringen beror på ett alltför stort inflytande av den ursprungliga texten - ursprungsverket utkom år 1988, när båda dessa fenomen bara fanns i tankarna på framtidens forskare - och på den ofrånkomliga eftersläpningen av grundforskning om det levande livet.

Den femte delen är en antologi om finländsk folklore, och den upptar hälften av boken. Först undrade jag om det var så klokt med en separat antologi, men under läsningens gång konstaterade jag att den var bra och givande att läsa, samt att den tillförde boken en ny dimension. En genomgång med exempel på nära nog tjugo genrer visar folklorens mångsidighet och anpassningsförmåga. I denna del finns efter ett kort förord bland annat kalevalaepik, gråtkväden, vitsar och barntradition. Berättelsesamlingen levandegör boken och fungerar bra som en egen helhet som man mycket väl kan läsa åtskilt från resten av verket.

Språket är i huvudsak flytande, men den tråkiga layouten drar ner läsoplevelsen. På samma sätt som i andra vetenskapliga publikationer från Finska Litteratursällskapet präglas verket av en grå och kompakt layout. Om man verkligen vill att boken ska väcka intresse för ämnet hos andra än traditionsentusiasterna, skulle en färgrikare utformning vara att rekommendera och den skulle göra läsningen trevligare. Trots den vetenskapliga inriktningen har författarna inte använt sig av hänvisning inne i texten, utan alla källor finns samlade i slutet av boken. Det här tycker jag är synd, för åtminstone de invigda kommer att sakna noggrannare källhänvisningar, men kanske denna modell måste accepteras i det här fallet.

Som helhet är *Finnish Folklore* en bra och tillräckligt tydlig grundframställning, och jag hoppas boken har stor åtgång. Några brister finns, framför allt i delen om det moderna samhället, men det måste ju finnas något att korrigera inför nästa utgåva. Kanske författarnas tidsuppfattning fördunklades av en alltför stark koppling till ursprungsverket eller så hade inte heller de det som så många andra forskare också saknar, nämligen tid.

Tuomas Martikainen

Leea Virtanen & Thomas DuBois *Finnish Folklore*. Helsinki: Finnish Literature Society 2000. (Studia Fennica Folkloristica 9.) 297 s.